

SZABÓ ANDRÁS

A fájlcsereítés gazdasági hatásai¹

Bevezetés

Temérdek kimutatás² látott már napvilágot arról, hogy a fájlcsereítés mekkora kárt okoz az egyes iparágaknak. Ezekre a – sokszor hiányos, egyoldalú, néha szándékosan torzított – statisztikákra mind a fájlcsereítés védelmében, mind ellene gyakran hivatkoznak.

Jelen dolgozat alapötlete egy, a jelenségen belül tett tartalmi megkülönböztetés. A fájlcsereítés zene-, illetve *filmiparra* gyakorolt gazdasági hatásait külön-külön elemezzük és hasonlítjuk össze egymással. A vizsgálódáshoz – jelentőségük miatt – az Egyesült Államok illetve Magyarország zene-, és filmpiacát vesszük alapul. Az összehasonlítással célunk annak az eldöntése, hogy vajon szükséges-e a jogalkotó tudatosabb – büntető-, illetve szerzői jogi – fellépése a fájlcsereítésben érintett szerzői jogosultak hatékonyabb védelme érdekében.

A téma jobb megértéséhez elengedhetetlen a fájlcsereítés technikai működésének és jogi szempontú hazai, valamint külföldi értékelésének rövid bemutatása. A munkát ezzel kezdjük, majd rátérünk a fenti kérdés érdemi vizsgálatára. A vizsgálódás alapjául a vonatkozó jogszabályokon kívül az interneten hozzáférhető magyar, valamint Egyesült Államokbeli adatbázisok adataira támaszkodunk.

A munkát az elemzést követően konklúzió levonásával zárjuk. Ebben kitérünk több olyan jogi megoldás ismertetésére is, amelyek véleményünk szerint hatásosan nyújthatnának védelmet a szerzői jogosultak műveinek.

1. A fájlcsereítés számítástechnikai oldalról

1.1. Számítástechnikai alapvetés

Jelen fejezet célja az, hogy az olvasót megismertesse a fájlcsereítés jelenségének informatikai oldalról való megértéséhez szükséges eszközökkel, fogalmakkal és eljárásokkal. A fejezet három részre tagolódik: elsőként az alapvető számítástechnikai fogalmakat tisztázzuk, ezt követően bemutatom a hálózatba kötött számítógépeknek, tehát magának az internetnek a működését ismertetjük. A számítástechnikai alapvetést a speciálisan fájlcsereítéshez használt eszközök és technológiák ismertetésével zárjuk.

Az első tisztázandó fogalom a *szoftver*. Ez a név az önálló működésre képes programot alkotó elektronikus adatok összességét jelenti.³ A *szoftver* a *hardver*nek,

¹ Konzulens: dr. Szabó Imre

² ld.: <http://www.riaa.com/faq.php> ; http://www.riaa.com/blog.php?content_selector=riaa-news-blog&blog_selector=Illegal%20Downloading_Fewer%20Musicians&news_month_filter=7&news_year_filter=2010

³ *Az informatikai jog nagy kézikönyve*, Complex Kiadó, Budapest, 2008, 548. o.

azaz a számítógép fizikai valóságban létező alkatrészének segítségével működik. A számítógépes program, például egy szövegszerkesztő tehát szoftver, a számítógép képernyője pedig hardver.

Az *internet*, azaz világháló nem más, mint számítógépek millióinak hálózatban működő rendszere. Minden egyes számítógép, amelyet az internetre csatlakoztatnak, rendelkezik egy egyedi azonosítóval, ezt a „rendszámot” nevezzük *IP-címnek*,⁴ melynek az internetes fájlcsere elkövetőinek beazonosításában van nagy szerepe. Az IP-cím négy darab, egyenként 0 és 255 közötti szám egymásutánjából áll, amelyeket egymástól pontokkal választanak el.⁵ Az *alhálózat* olyan kisebb rendszer,⁶ amelyben a résztvevő gépek „közelről ismerik” egymást, azaz router használata nélkül, az internetre való kilépés nélkül is tudnak egymással egy közös belső csatornán kommunikálni.⁷ Az alhálózatban működő számítógépeknek az egymás közötti fájlcserehez nincs szükségük internetre – éppen ezért a közöttük végbemenő fájlcsere az alhálózaton kívüli világ számára gyakorlatilag láthatatlan.

Az általános számítástechnikai, illetve az internet működéséhez szükséges eszközök bemutatása után a továbbiakban az általában, vagy a kizárólag csak fájlcserehez használt technológiákkal foglalkozom. A *fájl*⁸ kifejezés alatt a fájlcsere vonatkozásában természetesen nemcsak egy adathalmazt, hanem annak többszörösét értem.⁹ A fájlcsere tartalma lehet bármilyen számítástechnikai adat: az egyszerűbb szöveges dokumentumtól kezdve a videofilm-, vagy hangfájlon át egészen az igen bonyolult számítógépes programig. Az informatikai bűncselekmények vonatkozásában a számítástechnikai adat definíciójának meghatározásához a Budapesten elfogadott nemzetközi *Cybercrime Egyezmény*¹⁰ ad támpontot. Az Egyezmény 1. cikke értelmében számítástechnikai adatnak minősül információknak, tényeknek, fogalmaknak olyan formában való megjelenése, mely számítástechnikai feldolgozásra alkalmas,¹¹ emellett az a program is, amely elektronikus adatok összességéként önálló működésre képes.

1.2. A fájlcsere működése

A fájlcsere technológiája – viszonylag rövid idő alatt – hatalmas fejlődésen ment keresztül. Kezdetben a folyamat kétlépcsős volt: az interneten keresztül valaki feltöltött egy adatcsomagot, például egy hangfájlt egy szerverként működő, központi számítógép merevlemezére, amely regisztrálta és mások számára is elérhetővé tette azt.¹² Ezután valaki más ezen a közvetítő számítógépen keresve

⁴ IP = internet protocol, hivatalos nevén IPv4.

⁵ Például: 9.210.77.198, ez a technológia 254⁴ darab, különböző cím generálására képes, amely jelenleg több mint négymilliárd számítógép egyedi azonosítását teszi lehetővé

⁶ Ilyen lehet például családi megosztott internethasználat, egyetemi hálózat vagy vezeték nélküli internetelérést biztosító kávézóban felállított hálózat.

⁷ Ezt a kapcsolatot vagy adatkábeles összeköttetés, vagy vezeték nélküli hálózat biztosítja.

⁸ File (ang.): informatikai adatcsomag

⁹ bővebben lsd.: az egység-többség kérdése (III. fej. 2.)

¹⁰ Declaration of Budapest: Convention on Cyber-crime, 2001.

¹¹ *Az informatikai jog nagy kézikönyve*, 605. o.

¹² Markus KÖHLER, Hans-Wolfgang ARNDT, Thomas FETZER: *Recht des Internet*, Heidelberg, Müller, 2008., 201-203. o.

rátalált az általa keresett adatra, majd saját számítógépére töltötte azt, ahol ezután sajátjaként rendelkezett vele. Az egész folyamat természetesen az internet közvetítésével történt. A szakirodalom a fájlcsere ezen kezdetleges formáját nevezi centralizált fájlmegosztásnak.¹³ Mivel azonban technikai okokból így egyszerre csak korlátozott számú letöltő fért hozzá a kívánt fájlhoz, vagy fájlcsomaghoz, az ilyen típusú letöltés rendkívül lassú volt. További problémát jelentett az is, hogy a központi számítógép véges tárolókapacitással rendelkezett, illetve az, hogy egyszerre több központként működő gép lévén a rendszer meglehetősen decentralizáltan működött.¹⁴ A fent említett problémák és a számítástechnika rohamos fejlődésének köszönhetően született meg két új fájlcsere technológia, előbb az ún. „DC-rendszer”,¹⁵ majd az ún. *torrent-rendszer*.

A *DC-technológia* a klasszikus fájlmegosztáshoz képest annyiban mutatott újat, hogy ehhez a folyamathoz már nem volt szükség központi szerverre, amelyen adatok tárolódtak, nem kellett hozzá internetes honlap sem.¹⁶ A felhasználók számítógépére letöltött program¹⁷ bonyolította az adatforgalmat, a kereséstől kezdve egészen a letöltés befejezéséig. A program létrehozott egy fájlmapát a számítógépen, és az abban található fájlokat osztotta meg. A szakirodalom a fájlcsere ezen, illetve ez után következő formáit már decentralizált megosztásnak hívja.¹⁸ Ez a módszer azonban azért fulladt rövid idő alatt kudarcba, mert a későbbiekben ismertetett „adok-kapok” elvet nem tette maradéktalanul magáévá. Ez azzal járt, hogy a felhasználók többnyire csak letöltésre használták a programot, azaz egy-egy fájlcsomag letöltése után a kész fájlt a program mappájából áthelyezték máshová, így a letöltést vezérlő program már nem fért hozzájuk, nem tudta azokat megosztani más felhasználókkal.¹⁹ Ezen felhasználói hozzáállás következtében sok fájl teljesen elérhetetlenné vált, az egymás iránti szolidaritásba vetett bizalom megrendült, így a letöltők új alternatíva után kutatva fokozatosan felhagytak a letöltésnek ezzel a módjával.

A fájlcsere legmodernebb módja, a *torrent-technológia* az „adok-kapok-elvre”, a fájlcsere kölcsönös, egymás iránti szolidaritására épül. A módszer lényege és az előző módszerekhez képest felmutatott újítása abban áll, hogy használatkor már nincsen szükség központi, kizárólag szerverként működő számítógépre, amely az egyes fájlcsomagokat tárolja illetve abban is, hogy ezt a rendszert huzamosabb ideig már nem lehet pusztán letöltésre használni, a felhasználónak mindenképpen részt kell vennie a feltöltésben, a fájlok aktív megosztásában is.

A folyamat elején áll az egyik felhasználó, aki számítógépen tárolt fájlját megosztaná másokkal is. Ehhez először egy torrent fájlt,²⁰ azaz képfájlt kell alkotnia

¹³ Christian SCHWARZENEGGER, Urheberstrafrecht und Filesharing in P2P-Netzwerken, in: Christian SCHWARZENEGGER, Felix BOMMER: *Internet-Recht und Strafrecht*, Bern, Stämpfli, 2005., 212. o.

¹⁴ KÖHLER, ARNDT, FETZER, 202. o.

¹⁵ A DC elnevezés a letöltés bonyolításáért felelős számítógépes program és későbbi variánsai (DC+, majd DC++) neveinek átvételéből ered.

¹⁶ Dr. Clemens KESSLER, Eine neue Form des Datenaustausches im Internet – oder: Hackers unter sich, in: Eric HILGENDORF, *Computer- und Internetstrafrecht*, Berlin-Heidelberg, Springer, 2005., 58. o.

¹⁷ Amely lehetett a névadó DC, de más program, például az eMule, vagy a Kazaa! is.

¹⁸ SCHWARZENEGGER, 212. o.

¹⁹ KESSLER, 80. o.

²⁰ .torrent kiterjesztésű adatsomagot

magáról az eredetiről, amit fel kell töltenie egy, a rendszert működtető számítógéphez (szerverhez) hozzáférő internetes oldalra.²¹ ²² A képfájl tartalmazza az eredeti fájl fontosabb adatait, és ami a fájlcsere szempontjából a legfontosabb: azon számítógép elérhetőségét (IP-címét) amelyen az eredeti fájl²³ fellelhető. A letöltő meglátogatja a szerver által üzemeltetett internetes oldalt²⁴ és a szerverre feltöltött képfájlokat tartalmazó, az oldalról elérhető adatbázisban rákeres a kívánt fájl – például zeneszám – nevére. A felhasználó letölti a gépére a keresési feltételeknek megfelelő torrentet (képfájlt). Ezt követően a számítógépén elindít egy torrent kezelő programot,²⁵ amely feldolgozza a képfájlt és ennek eredményeként megtudja annak a számítógépnek (vagy számítógépeknek) az IP-címét, amely(ke)n az eredeti fájl található. Ha a torrent kezelő program ezen a számítógépen is fut, kapcsolódik hozzá és – lokalizálva az eredeti fájlt – elkezd átmásolni a letöltő gépére azt.

A technológia másik újítása abban áll, hogy minden letöltő – a fájl addig letöltött része vonatkozásában – azonnal maga is feltöltővé²⁶ válik. A gyakorlatban ez annyit tesz, hogy miután a letöltő²⁷ programja – a feltöltő programjával együttműködve – elkezd az átmásolást a feltöltő számítógépéről, ha egy harmadik fél is le szeretné tölteni ugyanezt a fájlt, az előbb ismertetett procedúrát követően az ő torrent programja már azt fogja jelezni, hogy a keresett fájl (vagy legalábbis annak egy része) két számítógépen – az eredeti feltöltőén és az első letöltőén – található, vagyis őt már két számítógéppel kapcsolja össze a program. A használt program verziójától, fejlettségétől függően kivitelezhető az is, hogy az intelligens program tovább gyorsítja a letöltést például úgy, hogy az első letöltő számítógépére a fájlt előről, a második letöltőére hátulról kezdi felmásolni. Ez technikailag úgy kivitelezhető, hogy a torrent-képfájl az eredeti fájl egyenlő részekre bontott darabjainak képét tartalmazza, a letöltő program pedig nem a fájl egészét, hanem ezeket a részeket tölti le – természetesen mindegy, hogy melyik felhasználótól – majd rakosgatja össze a letöltő gépén, a folyamat befejezését követően. Ennek következtében félúton az első és a második letöltő már akár az eredeti feltöltő programból történő kijelentkezése²⁸ esetén is sikeresen be tudja fejezni az egész fájltranszfert – tekintve, hogy mindegyikőjük gépén pont az a rész található, amelyik a másikról hiányzik. Ez a folyamat tovább eskalálódik, ha nem két-három, hanem esetenként több száz felhasználó foglalkozik egyszerre ugyanazzal a fájlal, ami egyáltalán nem ritka, különösen népszerűbb fájlok, mint például premier filmek esetében.

A már említett „adok-kapok-elv” nagy szerepet játszik a modern fájlcsere folyamatában. A honlapok látogatása, amelyeken torrent fájlokra kereshet a

²¹ A képfájl azért praktikus megoldás, mert mérete az eredeti fájl milliomod része, így a központi szerver milliószor annyi eredeti fájlra mutató képfájlt tud tárolni, mint amennyi eredeti fájlra kapacitása lenne.

²² Az ehhez szükséges programok általában fellelhetők a szerverek által működtetett internetes portálokon.

²³ Vagy mint a továbbiakban bemutatom, akár az arról készült másolat.

²⁴ Széles körben használt oldalak: www.thepiratebay.com (norvég); www.ncore.cc (magyar)

²⁵ Gyakori, ismertebb torrent programok pl.: Bittorrent, uTorrent, Azureus

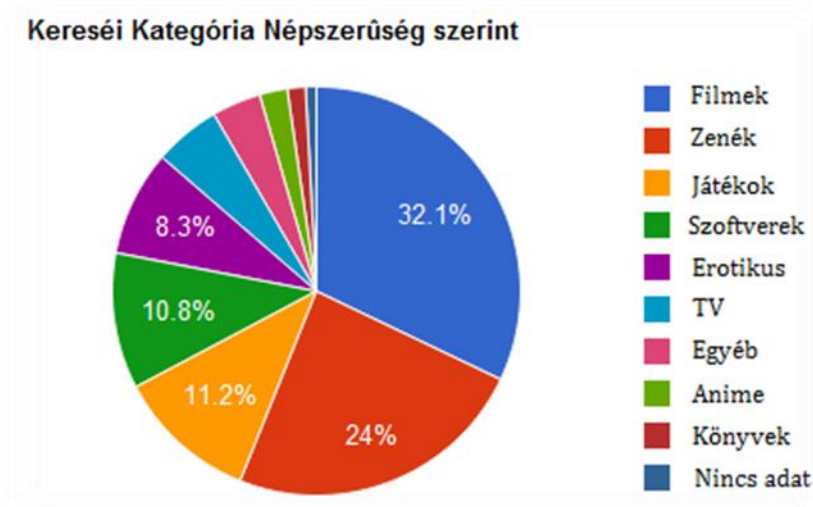
²⁶ Szaknyelven seeder (ang.): vető

²⁷ Szaknyelven leecher (ang.): pióca, vérszívó

²⁸ Internethasználatának, így fájlmegosztásának felfüggesztése

felhasználó, többnyire csak kötelező regisztráció után lehetséges,²⁹ amelyet a belső tag által küldött meghívó³⁰ megérkezése után végezhet el a leendő új tag. A zártan működő közösség szigorúan szabályozott. A központi honlapot üzemeltető szerver az egyes felhasználók által bonyolított adatforgalmat regisztrálja és a feltöltés-letöltés mennyiségéből egy arányszámot számol ki, amelyet folyamatosan számon tart. Ha a felhasználó a közösséget csak letöltésre használja, azaz letöltés után kijelentkezik a torrent kezelő programból és nem osztja meg a már letöltött fájlokat az arra várakozókkal, aránya rövid időn belül lecsökken, ami – bizonyos szint alatt – a regisztráció törlését, a felhasználó „kidobását” vonja maga után.

A torrent fájlokat kezelő programok egyik – büntetőjogi szempontból fontos, később bővebben kifejtett – tulajdonságát ismertetjük a folyamat számítástechnikai bemutatásának lezárásaképpen. Az eddigiek alapján az olvasó úgy gondolhatná, hogy a központi honlapra regisztrálni, majd fájlcsereit lebonyolítani *feltöltés nélkül* is lehetséges – ez azonban nem így van. Mint korábban említettem, már egy adatmorzsányi letöltés után feltöltővé válik a letöltő. A felhasználó a kezelőprogram beállításai között tetszés szerint megszabhatja, hogy milyen sebességgel³¹ kívánja megosztani a már letöltött, vagy éppen töltés alatt lévő fájljait másokkal. Tetszés szerint – azaz mégsem teljesen. A legtöbb program³² beállításai között nem szerepel minimumértékként a nulla³³ – azaz az ilyen programot használók elkerülhetetlenül, kivétel nélkül maguk is feltöltőkké válnak.

1. ábra

2. A fájlcserélés és a jog

²⁹ Néhány kivételtől, mint a leghíresebb www.thepiratebay.com -től eltekintve.

³⁰ Másnak küldhető meghívót csak nagy mennyiségű feltöltés, vagy gyakori oldallátogatás után kaphat a már tag felhasználó, fokozott aktivitása jutalmaként.

³¹ Sávsebésség, amely megmutatja, hogy egységnyi idő alatt a felhasználó mennyi adatot képes küldeni, illetve fogadni az internetes keresztül. Mértékegysége kb/s (kilobit/szekundum), nagysága a felhasználó internet előfizetésétől függ.

³² Köztük a legnépszerűbb uTorrent

³³ Azaz 0 kb/s, amely értéknél a program a feltöltés részére nem biztosít sávsebésséget, a többi felhasználó irányába ezért nem történik adatmozgás.

2.1. Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §)

A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv. (a továbbiakban: „Btk.”) 329/A. szakasza szól a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértéséről. Kimondja, hogy „aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznoszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el”.³⁴ A Btk. mögöttes jogszabálya itt tehát a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: „Szt.”). A Btk. hivatkozott paragrafusának értelmezéséhez szükségünk van az Szt. által a szerző részére biztosított jogok ismeretére, valamint a hasznoszerzési célzat és a vagyoni hátrány fogalmának tisztázására.

A Btk. nem definiálja kiemelten a hasznoszerzés fogalmát, ezért annak általános, köznyelvi értelmezéséből kell kiindulnunk. A haszon anyagi, vagy egyéb téren megmutatkozó pozitív változást, növekedést jelent. Tekintve hogy az elemzett bűncselekményt a Btk. a vagyon elleni bűncselekmények fejezet alatt tárgyalja, témánk szempontjából csak a vagyongyarapodás minősül haszonnak. Hasznoszerzésre törekszik tehát az elkövető, ha a bűncselekmény elkövetésével célja saját, vagy más vagyonának gyarapítása.

A vagyoni hátrányt a Btk. az értelmező rendelkezései között a vagyonban okozott kárként illetve elmaradt vagyoni előnyként definiálja. Kárnak a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés minősül.³⁵

A továbbiakban a Btk. jelen esetben mögöttes jogszabályaként funkcionáló Szt. rendelkezéseit ismertetem a bűncselekmény értelmezhetősége céljából. A fájlcserelés folyamatában részt vevők, vagyis a feltöltő, a letöltő és a közvetítő szolgáltató (honlap) felelősségét az Szt. általános szabályainak ismertetését követően külön-külön elemezzük.

Az Szt. kimondja, hogy az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat szerzői jogi védelem illeti.³⁶ A védelem a törvény szerint minden – akár a törvényben külön nem nevesített – irodalmi mű,³⁷ a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is,³⁸ a zenemű,³⁹ és többek között a filmalkotás és más audiovizuális mű is.⁴⁰ A törvénytörvegből kiderül az is, hogy a védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből eredő egyéni jellege, eredetisége révén illeti meg – az nem függhet tehát a mű minőségétől, színvonalától.⁴¹

A szerzői jog azt illeti meg, aki a művet megalkotta – vagyis magát a szerzőt.⁴² A szerzői jogok részét képező vagyoni jogok közös jellemzője, hogy a szerzőnek

³⁴ Btk. 329/A. § (1) bekezdés

³⁵ Btk. 137. § 5. pont

³⁶ Szt. 1. § (1)

³⁷ Szt. 1. § (2) a)

³⁸ Szt. 1. § (2) c)

³⁹ Szt. 1. § (2) e)

⁴⁰ Szt. 1. § (2) g)

⁴¹ Szt. 1. § (3)

⁴² Szt. 4. § (1)

kizárólagos jogot adnak a mű bármilyen formában történő felhasználására, és a mások általi felhasználás engedélyezésére,⁴³ amely utóbbi után a szerzőt megfelelő díjazás illeti meg.⁴⁴

A törvény kimondja, hogy a mű felhasználásának minősül különösen a többszörözés; a terjesztés; a nyilvános előadás és a sugárzással, vagy másként a nyilvánossághoz való közvetítés.⁴⁵ A fájlcsereelés szempontjából ezek közül a két legfontosabb a többszörözés és a terjesztés.

A Btk. által megkívánt jogsértés akkor valósul meg, ha az elkövető a szerzői jogok gyakorlására a szerzőtől engedélyt nem kapott, vagy az engedélyezett joggyakorlás mértékét túllépi.⁴⁶

2.2. A feltöltő büntetőjogi felelőssége

A felhasználás részét képező többszörözés jogát⁴⁷ a feltöltő akkor sérti meg, ha a művet anyagi hordozón – így például a számítógép merevlemezén – közvetlen vagy közvetett módon rögzíti bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen; valamint ha a rögzítésről egy vagy több másolatot készít.⁴⁸

A feltöltő azzal a cselekedetével, hogy a szerzői jog által védett fájlokat ingyenesen elérhetővé teszi, nyilvánvalóan vagyoni hátrányt okoz a szerzői jogok jogosultjának. A károkozás tudatossága és szándékossága itt azon az egyszerű tényen alapszik, hogy a feltöltő tisztában van vele, hogy magatartásával kizárja, de legalábbis hatalmas mértékben visszaveti a feltöltött mű legális, boltban történő megvásárlásának esélyeit. Mivel a szerző az őt megillető anyagi előnyhöz kizárólag akkor jut, ha a fogyasztó a művet tartalmazó terméket megvásárolja, az elmaradt haszonként okozott vagyoni hátrány megállapítható. A feltöltő fájlcsereelő kétségkívül elköveti tehát a bűncselekmény ezen (1) bekezdésnek második fordulátát, az okozott kár függvényében pedig vagy a (3) a)⁴⁹ illetve a (4) bekezdésének a)⁵⁰ vagy b)⁵¹ pontját. A szerzői jog megsértésével okozott károk vonatkozásában Vida József véleményével és felosztásával értünk egyet.⁵²

1.2. A közvetítő szolgáltató és a fájlcsereét lebonyolító program készítőinek büntetőjogi felelőssége

⁴³ Szjt. 16. § (1)

⁴⁴ Szjt. 16. § (4)

⁴⁵ Szjt. 17. § a); b), d)

⁴⁶ Szjt. 16. § (6)

⁴⁷ Szjt. 18. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művet többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon.

⁴⁸ Szjt. 18. § (1) a)-b)

⁴⁹ A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését a) jelentős vagyoni hátrányt okozva (...) követik el.

⁵⁰ A büntetés a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt (...) okozva követik el.

⁵¹ A büntetés (...) b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt okozva követik el.

⁵² VIDA József: A szerzői jog büntetőjogi védelmének néhány gyakorlati kérdése, különös tekintettel a zeneművekre. In: *Ügyészek lapja*, 2005. (12. évf.) 5. sz. 13-28. old.

Elsőként a közvetítő honlap üzemeltetőinek felelősségével foglalkozunk. A legtöbb ilyen honlap⁵³ tevékenysége – mint már korábban említettük – abból áll, hogy a feltöltők által feltöltött torrent fájlok alapján kereső felületként szolgálnak az egyes műveket tartalmazó felhasználók számítógépeinek lokalizálása és az azok közötti összeköttetés létrehozása céljából.⁵⁴ A honlap tehát nem tárol szerzői jogot sértő adattartalmat, csupán az ilyen fájlokra mutató képfájlokat. A közvetítő internetes oldalak elleni perekben a védelem oldaláról legtöbbször elhangzó érv az, hogy az üzemeltetők azért nem vonhatóak felelősségre, mert a jogellenes tevékenység folytatásában nem működnek közre, csupán egy honlapot bocsátanak – az általuk vélelmezetten *legális* – fájlcsereléshez. Így történt ez a fájlcserelés történetének egyik legnagyobb horderejű, a világsajtó által leginkább figyelemmel kísért – és a külvilág számára éppen ezért a legapróbb részletekig bemutatott – kártérítési perében, amelyet a legnagyobb film-, és zeneipari vállalatok⁵⁵ indítottak az egyik legnépszerűbb nemzetközi fájlcserelést bonyolító honlap, a www.thepiratebay.com üzemeltetői ellen. A védelem az azóta híressé vált ún. „King Kong taktikát”^{56 57} alkalmazta. Ennek során a védőügyvéd, Per Samuelson kifejtette, hogy a 2000/31/EK számú irányelv kimondja, hogy az információs szolgáltatást mások számára biztosító, ún. *közvetítő szolgáltató* nem tehető felelőssé azon tartalomért, amelyet az általa biztosított szolgáltatás bonyolít. A szolgáltató kizárólag csak abban az esetben felel a fent említett adat tartalmáért, ha a szolgáltatást – kifejezetten a kérdéses adattartalomra vonatkozóan – maga kezdeményezte. A perelt honlap üzemeltetői azonban nem kezdeményeztek semmilyen adatmozgást, csupán rendelkezésre bocsátották az ezt lehetővé tévő technológiai feltételeket – ennek értelmében a védő szerint polgári jogi és büntető per csak a ténylegesen fájlcserelést végző felhasználók ellen indítható. Mivel a fájlcserelés konkrét kezdeményezői nem kutathatóak fel, ennek következtében nem állíthatóak bíróság elé sem. Büntetőper viszont nem indítható „King Kong” nevű felhasználó ellen, csak létező személy ellen, így azt sem lehet kimutatni, hogy a honlap üzemeltetői bűnsegédként, az elkövetővel (azaz a letöltővel) szorosan együttműködve, a bűncselekményhez szükséges technikai feltételeket tudatosan biztosították volna. Végeredményben tehát a honlapot üzemeltetők felelőssége sem önálló tettesként, sem bűnsegédként nem állapítható meg – felmentésük a védelem szerint indokolt.⁵⁸

A stockholmi bíróság úgy találta,⁵⁹ hogy mivel az üzemeltetők minden kétséget kizáróan tudtak róla, hogy az általuk üzemeltetett internetes oldalra feltöltött képfájlok túlnyomó többsége szerzői jog által védett művekre mutat, ezáltal a honlap üzemeltetésével a felhasználók jogsértő tevékenységét segítették elő,

⁵³ Ilyenek például: www.ncore.cc ; www.bithumen.hu ; www.thepiratebay.org

⁵⁴ A közvetítő honlap tevékenységéről és felelősségéről bővebben lásd: Dr. SZABÓ Imre: *A fájlcsereelő honlapot üzemeltető közvetítő szolgáltatók felelőssége*, In: *Ügyészek Lapja*, 2010/1., 5-14. o.

⁵⁵ Többek között a Sony BMG Music Entertainment Sweden; a Universal Music AB; az EMI Music Sweden AB; a Warner Bros. Music Sweden AB és a 20th Century Fox Films Co.

⁵⁶ Matts Lewan: *Sorting out the Pirate Bay verdict*, CNET News, 2009. április 21.

⁵⁷ Day 3 – The Pirate Bay’s ‘King Kong’ Defense, TorrentFreak, 2009. február 28.

⁵⁸ Oscar SCHWARTZ: *Pirate Bay Crew Chums Up to Foes Over Lunch*, in: *Threat Level, Wired News Blogs*, 2009. február 18.

⁵⁹ Az ítéletről bővebben: SZABÓ Imre: *A „The Pirate Bay” ügy elsőfokú ítélete a magyar büntetőjog tükrében* In: *Infokommunikáció és jog*, 2010/39., 141-146. o.

kollektív felelősségük fennáll és rájuk nézve a 2000/31/EC számú irányelv rendelkezései⁶⁰ nem alkalmazhatóak. A bírói döntéssel egyetértünk, mivel a feltöltők jogellenes tevékenysége folytatásához elengedhetetlen az azt kiszolgáló technikai háttér, a közvetítő honlap üzemeltetői pedig ennek – nyilvánvalóan tudatos – biztosításával a feltöltők és letöltők által elkövetett bűncselekményekhez hozzájárulnak. A magyar büntetőjogban ezt a hozzájárulást bűnsegédi alakzatnak nevezik, amelyről a törvényszöveg így szól: „Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt.”⁶¹

A fentiek értelmében tehát a közvetítő honlap üzemeltetői a feltöltők által elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése vétségének;⁶² szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása vétségének⁶³ bűnsegédje lesz. Véleményünk szerint azért indokolt mindkét esetben a vétségi minősítés, mert az üzemeltető minden felhasználó tevékenységéhez külön-külön kapcsolódva minősül bűnsegédnek.⁶⁴ A hatályos magyar Büntető törvénykönyv rendelkezései értelmében „A részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni”.⁶⁵ A levezetés végén így arra jutunk, hogy a keresőként funkcionáló, a fájlcsereléshez segítséget nyújtó honlapok üzemeltetői részesként ugyanúgy büntetendőek, mint az általuk üzemeltetett honlap segítségével szerzői jogokat sértő fájlcsere fel-, és letöltők.

A közvetítő honlap üzemeltetői felelősségük alól bizonyos esetekben mentesülhetnek. Az esetünkben tárgyalt tárhely-szolgáltató és keresőmotor-szolgáltató közvetítő honlap üzemeltetői az Ekertv. rendelkezései szerint abban az esetben mentesülnek, ha nincs tudomásuk az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ honlapon keresztül közvetítése bárkinek a jogát, vagy jogos érdekét sérti. Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, abban az esetben mentesülhetnek csak, ha a jogellenességről való tudomásszerzést követően haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról, vagy a hozzáférést nem biztosítja.⁶⁶ ⁶⁷ A fent említett perben az egyik legfontosabb tény a közvetítő honlap üzemeltetői ellen éppen az volt, hogy a mindenki által látogatható honlapon egy felhívást tettek közzé, melyet a jogsértés észlelése miatti törlési igényükkel hozzájuk forduló Microsoft Inc.-hez intéztek. A felhívás sok egyéb más tartalma szerint a készítő több, mint tisztaban voltak a honlap segítségével közvetített adat jogsértő mivoltának – ebből megállapítható, hogy a fenti kimentési ok esetükben nem volt alkalmazható.⁶⁸

⁶⁰ Art. (43); (44), Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council, of 8. June 2000, On certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce in the Internal Market (Directive on electronic commerce)

⁶¹ Btk. 21. § (2)

⁶² Btk. 329/A. § (1)

⁶³ Btk. 329/B. § (2)

⁶⁴ A felhasználók cselekedeteit nem egyetlen egységes, hatalmas kárt okozó bűncselekményként, hanem külön-külön, kisebb károkat okozó cselekményekként értékeljük. Ennek értelmében az elkövetési tárgy értékétől függően akár a szabálysértési alakzat is helytálló.

⁶⁵ Btk. 21. § (3)

⁶⁶ SZABÓ, 7. o.

⁶⁷ Az értesítés-törlési eljárás menetéről bővebben lásd: SZABÓ, 10-13. o.

⁶⁸ A peréről bővebben lásd: SZABÓ Imre: „The Pirate Bay” case in a mirror of Hungarian criminal law In: *Ügyészek Lapja*, 2010/2., 83-96. o.

A fájlcsere- és bonyolító programokat készítő és elérhetővé tevő fejlesztők tevékenysége véleményünk szerint más megítélés alá esik, mint a torrent oldalak üzemeltetőié. Nehéz lenne megmondani, melyik program melyik fejlesztője állt elő elsőként azzal az ötlettel, amely a régi típusú fájlcsere- és bonyolító viszonylag gyorsan háttérbe szorította és megalkotta a modern, szolidaritási elven alapuló torrent technológiát. A jogalkotó és a jogalkalmazó feladata vélhetően nem is terjed ki erre. A torrent ötletét csak egyszer kellett kitalálni, azóta számos program beépítette, hiszen nem áll többől, mint egy feltételezésből (nevezetesen abból, hogy a fájlcsere- és bonyolító közötti szolidaritás még nemzetközi szinten is működőképes) és egy technikai megoldásból (a képfájlok honlapra való feltöltéséből és abból, hogy a felhasználók ezután egymás számítógépéről töltenek le és fel). Ezekhez kapcsolódik még az a tény is, hogy a technológiát eredetileg nem szerzői jog által védett tartalmak mozgatására találták ki. Épp ellenkezőleg: a cél az volt, hogy a fontos dokumentumokat ne kelljen például egy cég mindegyik alkalmazottjának elküldeni, hanem elég legyen egy, központi helyen tárolni, ahonnan mindenki számára elérhető – ez a mai ötlet alapja. Ezt a megoldást számos cég még ma is alkalmazza, a folyamathoz pedig a jogsértő fájlcsere- és bonyolító használt, vagy azokkal megegyező technológián alapuló szoftvereket használnak.

Mindezek alapján –véleményünk szerint – a torrent programok készítőit, fejlesztőit és közléteket nem terheli felelősség a programokkal később elkövetett jogsértések tekintetében.

1.3. A letöltő büntetőjogi felelőssége

A letöltő azzal, hogy az interneten elérhető, szerzői vagy szomszédos jog által védett adatot más gépről a saját gépére másol – anélkül, hogy a szerzőnek ezért a megfelelő díjat megfizetné –véleményünk szerint kétségtelenül megvalósítja a szerzői és szomszédos jogok megsértése bűncselekményt. A hatályos magyar jogszabályok tükrében ez azonban csak részben látszik igazolódni, mivel a vonatkozó bírósági határozat csupán azt mondja ki, hogy a bűncselekmény csak abban az esetben tényállászerű, ha az elkövető saját lemezére „... a más számítógépi programját és a hozzá tartozó dokumentációkat (szoftvereket) viszi át, amelyekért szerzői díjat nem fizet.”⁶⁹ Úgy gondoljuk, a számítógépes program és más (tehát zenét, mozgóképet... stb. tartalmazó) adat megkülönböztetése az elkövetett bűncselekmény jogellenessége szempontjából irreleváns, ezért indokolatlan. Az, hogy a bírósági határozat szövege csak a fájlcsere- és bonyolító egy alfajára terjed ki, természetesen még nem zárja ki, hogy egy következő határozatban már nemcsak szoftverek, hanem zenék és mozgóképfájlok is szerepelhessenek a bűncselekmény elkövetési tárgyaként.

Egy másik bírósági határozat⁷⁰ kimondja, hogy a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése eredménybűncselekmény, tehát csak akkor válik befejezetté, ha a törvényben ehhez megkövetelt vagyoni hátrány bekövetkezik. Mi minősül ebben az esetben vagyoni hátránynak? Nyilvánvalóan az az elmaradt

⁶⁹ BH2000. 288.

⁷⁰ BH1996. 137.

haszon, amely megegyezik a mű kereskedelmi forgalomban kapható példányának árával, és amely a jogsértés következtében a letöltőnél kvázi elmaradt kiadásként, a szerzői jogok jogosultjánál pedig elmaradt bevételként realizálódik.

A szerzői jog által védett zeneművek, filmművészeti alkotások és szoftverek (... stb.) közös jellemzője, hogy rendelkeznek egyfajta élvezeti értékkel, amelyet a mű meghallgatása, megtekintése, elolvasása, vagy – szoftverek esetében – rendeltetésszerű használata ad. Ezen tevékenységek végzése kizárólag a mű egészének birtokában lehetséges. Ennek megfelelően álláspontunk szerint a *Büntető törvénykönyv* 329/A. §-ában meghatározott bűncselekmény is csak akkor lesz befejezett, ha a letöltő a kérdéses mű egészét átfogó adattartalmat tölti le. Ellenkező esetben ugyanis még nem tudja élvezni, sem használni a művet – ami egy fél könyv, fél film, vagy 4/5 zeneszám esetében érthető⁷¹ – így nem zárható ki annak lehetősége sem, hogy a letöltő később legális kereskedelmi forgalomban megvásárolja a művet, vagyis az Szjt.-ben meghatározott vagyoni hátrány bekövetkezése kérdéses, ez pedig nem elegendő az eredmény bekövetkeztének megállapításához. A többszörözéssel kapcsolatban egyetértünk Ott István álláspontjával,⁷² miszerint a letöltés eredményeképp az eredetitől különböző másolat keletkezik, a többszörözés tehát megvalósul.

1.4. A magáncélú másolás problematikája

Ha a fogyasztó egy szerzői jog által védett tartalmat – például zenei CD-t – kereskedelmi forgalomban legálisan megvásárolt, megfizette a mű ellenértékét és legálisan élvezheti. Azt, hogy ezt követően praktikussági okokból, haszonszerzést távolról sem célozva sokszorozítani szeretné az adathordozót – például mert az albumot otthon a számítógépén és útközben az autójában is hallgatná – indokolatlan lenne megtiltani, mivel ebből az utólagos tevékenységből a szerzőnek már semmi kára nem származik. Ebből a megfontolásból iktatta be a jogalkotó az Szjt.-be a magáncélú másolást, mint a szabad felhasználás egyik esetét. A törvény által előírt kritériumok fennállása esetén gyakorlásához nincs szükség a szerzői jogosult engedélyére és a magáncélú másoló tevékenysége ezen engedély hiányában sem minősül jogellenesnek.⁷³ Szjt. Ez az öt konjunktív feltétel a következő: a másolás ne legyen sérelmes a mű, előadás, hangfelvétel rendes felhasználására; indokolatlanul ne károsítsa a szerző és a kiadó érdekeit; megfeleljen a tisztesség követelményeinek; a másolónak a másolásból haszna még közvetve se származzon, végül, hogy a másolótól különböző személy számára ne készüljön további másolat.

A kezdetben rugalmas, fogyasztóbarát megoldásnak tűnő jogintézmény azonban visszaélésekre ad lehetőséget. Vele kapcsolatban három probléma is

⁷¹ A fájlcserelés jellegzetessége, hogy a mű egyenlő részekre bontott szeletei közül nem az egymás után következőket, hanem az éppen legjobban elérhetőket tölti át a letöltő gépére. Így példánkban a „fél film” nem a film lejátszható első vagy második felét, hanem összefüggéstelen, lejátszhatatlan és nyilvánvalóan élvezhetetlen pár másodperces villanásokat jelent.

⁷² Ott István: A szerzői jog büntetőjogi védelmének egyes kérdései. In: *Rendészeti szemle*, 2009. (57. évf.) 12. sz. 105-117. old.

⁷³ Fontos megjegyezni, hogy a magáncélú másolás nem vonatkozik többek között a szoftverekre, a térképészeti művekre és a kottákra.

felmerül. Elsőként az, hogy vajon nem károsítja-e minden letöltés a szerző jogos – például díjfizetésre irányuló – igényeit, így van-e értelme az első kritériumnak? A második az, hogy miként lehetséges, hogy a másolónak a másolásból haszna nem származik, mikor a mű megtekintéséért, illetve meghallgatásáért a szerzőnek fizetendő ellenszolgáltatás értékével mindenképpen gazdagodik? A harmadik egy tisztán jogdogmatikai kérdés. A német jogirodalomban nagy vita folyik arról, hogy jogellenes forrásból származó adatról vajon lehet-e jogszerűen másolatot készíteni? Véleményünk szerint semmiképp sem, mivel a forrás jogellenességének ismerete eleve kizárja a jóhiszeműséget, valamint a kritériumok között szereplő tisztesség követelményét.⁷⁴

A magáncélú másoláskor a másolást végző felhasználó törvényben előírt kötelessége ún. üreshordozó- vagy reprográfiai díjat fizetni. Ha ezt elmulasztja, cselekménye a Btk. 329/A. §-a szerinti szerzői jogsértésnek minősül. Ez a jogintézmény, az üreshordozói díj hivatott valamelyest kompenzálni a szerzői jogosultak másolással okozott bevételecsökkenését. A jogalkotó úgy döntött, hogy az országban forgalmazott adathordozók nagykereskedelmi árába előre beépíti az adathordozókkal később megvalósítani vélelmezett másolások után fizetendő üreshordozó díjat. Ez az oka, hogy Magyarországon egy merevlemez, CD vagy DVD drágább, mint például a szomszédos Ausztriában.

Egy merevlemezen⁷⁵ egyszerre több, mint 100 db film fér el DVD minőségben – nem beszélve arról, hogy az adathordozó tartalma szabadon törölhető, újraírható. Ily módon a merevlemezre gyakorlatilag végtelen mennyiségű film másolható.

A magyarországi adathordozó árakat a külföldiekkel összehasonlítva láthatjuk, hogy a különbség elenyésző. A jogalkotó az egy merevlemez árába épített mindössze pár száz forintos többletből gondolja kárpótolni a merevlemezen tárolt – a fenti példánál maradva – 100 film alkotóját és kiadóját. Az elképzelés nyilvánvalóan kivitelezhetetlen. Az üreshordozó díj jogintézménye ezért megítélésünk szerint teljességgel működésképtelen és értelmetlen.

3. A fájlcsere által okozott gazdasági károk

3.1. A jelenség hatásai számokban

A fájlcsere védelmében gyakran elhangzó érv⁷⁶, hogy a jelenség nem egyoldalúan káros, hanem hasznát is hajt, mivel egyfajta reklámként működik. Igaz, a fogyasztó ingyen jut hozzá a tartalomhoz, viszont a terjesztés ezen formája is népszerűsíti az adott produkciót, mivel a készítők bevételekiesésüket az így megszerzett ismeretségből fakadóan más forrásokból pótolhatják. Ez a modell a zeneipar esetében gond nélkül működhet: a fogyasztó megszereti (sőt a fájlcsere során, vagyis a mű terjesztésében való aktív részvétellel, másokkal is megszeretteti) az előadót, majd – ha erre lehetősége nyílik, fesztivál- vagy koncertjegy formájában fizet a tartalomért. De mi a helyzet a filmiparral? Vajon arra

⁷⁴ A kérdéssel bővebben a Szerzői Jogi Szakértő Testület 17/06/1 számú szakértői véleménye foglalkozik

⁷⁵ A példában egy átlagosnak számító, 500 GB kapacitású merevlemezre vettem alapul.

⁷⁶ http://itcafe.hu/hir/fajlcsera_kiadok.html

is igaz-e, hogy ha egy letöltött film elnyeri a fogyasztó tetszését, később megvásárolja, vagy megnézi moziban? Valószínűleg nem, mivel a koncertekkel ellentétben a mozi nem nyújtja az „*ott voltam és élőben láttam*” többletéléményt.

A fentiekből adódik a kérdés: a fájlcseré vajon nagyobb kárt okoz-e a filmforgalmazóknak, mint a zeneiparnak? Indokolt lenne-e a filmművészeti alkotásokat a jelenleginél szigorúbb, hatékonyabb jogszabályi védelemben részesíteni?

Mintául – kiemelkedő jelentősége miatt – az Egyesült Államok, a hazai helyzet bemutatása céljából pedig Magyarország piacát választottuk. Előbbiek gazdasági helyzetéről a 2002-ben és 2007-ben készült részletes felmérésekből kaphatunk képet. A magyar zene- és filmipar esetében pedig az azok bevételeiről szóló 2004-es és 2011-es jelentéseket vettük az összehasonlítás alapjául.

Az évszámokat azért tartjuk a téma szempontjából megfelelőnek, mert ekkor, az ezredforduló után kapott igazán életre a P2P típusú fájlmegosztás. A fájlcserélő programok úttörőjeként már 1999-ben rohamos ütemben terjedő Napster forgalma még jórészt csak zeneletöltésre koncentrált, emellett még szerverek és központi vezérlés nélkül működött.⁷⁷ 2000 végére azonban megjelent a Gnutella, majd rövidesen az ennek forráskódjából fejlesztett Bearshare, 2004-re pedig a ma is használt torrent technológia. Ez utóbbi népszerűsége, felhasználóinak egyre növekvő tömege vezetett oda, hogy a fájlcserélés valódi világjelenséggé vált.

Az Amerikai Statisztikai Hivatal adatai szerint az amerikai zeneipar összbevétele 2002 és 2007 között (2007-es árszínvonalon számolva) 4,63-ról 5,12 milliárd \$-ra, azaz 11%-kal nőtt. Ezen belül a zenei tartalmak értékesítéséből származó bevétel aránya változatlanul 64% maradt. A filmipar hasonló, 12%-os növekedést könyvelhetett el (53,25 milliárd \$-ról nőtt 59,86-ra) viszont ezen belül a filmalkotások után fizetett jogdíjakból származó bevétel aránya 79%-ról 65%-ra csökkent, ami a gyakorlatban 3,62 milliárd \$-os mínuszt jelentett.

Ez utóbbi adat érvként állhatna a filmalkotások számára nyújtandó többletvédelem mellett – a filmipar összbevételenek a zeneiparénál valamivel nagyobb arányú növekedése viszont azt bizonyítja, hogy szereplői a fájlcseré okozta bevételkiesésüket eredményesebben tudják pótolni más forrásokból, például a filmekbe épített reklámokkal és egyéb termékekkel.

A fájlcseré hazai gazdasági hatásairól a Magyar Hangfelvétel-kiadók Szövetsége, illetve a Nemzeti Filmiroda által közölt, az előzőeknél jóval frissebb adatok állnak rendelkezésünkre. A MAHASZ éves jelentései⁷⁸ szerint a magyar zeneipar összbevétele (2011-es árszínvonalon számolva) 2004-ben 17,65 milliárd forintot, 2011-ben pedig mindössze 4,45 milliárd forintot tett ki, ami 13,2 milliárd forintos, vagyis 75%-os bevételcsökkenést jelent. Emellett a Nemzeti Filmiroda kimutatásai⁷⁹ alapján a hazai filmipar bevételei ugyanezen időszakban 15,07 milliárd forintról 1,97 milliárdra csökkentek, az iparág tehát a korábbihoz képest 86%-kal (!) teljesített rosszabbul. A hatalmas mélyrepülés okozójaként mind a zene-, mind a

⁷⁷ http://techline.hu/it/2007/9/24/20070923_p2phistory

⁷⁸ http://www.mahasz.hu/data/piaci_adatok/eves_piaci_statiztika_2004.xls
http://www.mahasz.hu/data/piaci_adatok/eves_piaci_statiztika_2011.xls

illetve

⁷⁹ 1456. sz. statisztikai jelentések 2004-ből illetve 2011-ből, <http://www.nemzetifilmiroda.hu/#>

filmipar képviselői egyértelműen a fájlcsere-éleést nevezik meg.

4. Konklúzió

A vizsgálódás eredményeként megállapíthatjuk, hogy a fájlcsere-éleés által támasztott kihívásokra nemcsak az egyes iparágak, hanem az egyes országok is eltérően reagálnak. Az Egyesült Államok esetében az elemzésből kiderül, hogy bár az ország zene- és a filmipara bevételeiben a fájlcsere-éleés arányaiban eltérő változást okoz, a jelenség összhatását tekintve azonban nincs jelentős különbség.

A magyarországi viszonyokat tekintve viszont azt tapasztaljuk, hogy a filmiparunk – az elemzés alapjául szolgáló feltételezést igazolva – jelentős hátrányba került a zeneiparunkkal szemben. A vizsgált hét év alatt bevételei csaknem egytizedükre zsugorodtak, és összehasonlítva az előzővel, 11%-kal teljesített rosszabbul. A Magyarország és az Egyesült Államok közötti eltérés egyik oka lehet, hogy a hazánkban forgatott filmek esetén még nem vált tömegessé a filmekbe épített reklám.

Mivel a hazai filmgyártás, és –forgalmazás életben tartása az állam, és az állampolgárok közös érdeke, a filmművészeti alkotások fájlcsere-éleessel szembeni, a jelenleginél hatékonyabb, szigorúbb jogszabályi védelemben való részesítése véleményünk szerint indokolt és szükséges lenne.

A jogszabályi védelem hatékonyabbá tételére a jogalkotónak számos lehetőség áll rendelkezésére. Véleményünk szerint a legcélszerűbb az Szjt. magáncélú másolásra vonatkozó rendelkezéseinek módosítása lenne. Nincs szükség a jogintézmény kiiktatására, viszont a magáncélú másolással érintett, arra joggal hivatkozható személyek körének szűkítése indokolt lenne. Véleményünk szerint pozitív eredményt hozna az Európában példaértékűen működő német megoldás átvétele. Németországban a szerzői jog által védett művek szerzőtől származó engedély nélküli másolása, illetőleg a másolatok továbbadása csak annyiban jogszerű, amennyiben a másolat eredeti műpéldányról készül – egy már jogszerűtlenül előállított alkotás további lemásolása (pontosan ezt valósítják meg a fájlcsere-éleés résztvevői) szerzői jogi jogsértést valósít meg. A továbbadás szintén szigorúan szabályozott: csak akkor nem minősül a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételnek (és emiatt szintén jogsértést megvalósító cselekménynek), ha szűk baráti körben történik – a torrentoldalak bárki által hozzáférhető és kereshető adatbázisai értelemszerűen kívül esnek ezen a körön, a szerzői jog által védett művekből készített torrent fájlok ide történő feltöltése, mint hozzáférhetővé tétel megvalósítja a szerzői jogsértést.

Egyetértünk azonban Dr. Nagy Zoltán azon álláspontjával is, miszerint nem elsősorban a bűncselekmények törvényi tényállásainak módosításától várhatjuk az internet segítségével elkövetett bűncselekmények számának csökkenését.⁸⁰ Az igazi megoldást csak az jelenthetné, ha a felderítés válna sikeresebbé, mivel ez lenne képes a leghatásosabban szolgálni mind a generális, mind a speciális prevenciót.

Az általunk, illetve a bemutatott szakértők által javasolt módosítások

⁸⁰ Interjú Dr. Nagy Zoltánnal A Cybercrime Egyezményről, Jogi Fórum (<http://www.jogiforum.hu/interju/23#axzz15q0OXzYt>)

vélhetőleg hatékonyan tudnák szolgálni a szerzői és szomszédos jogok magyarországi védelmét és biztosítanak a vonatkozó európai uniós normáknak való teljes megfelelést. Bízunk benne, hogy rövidesen Magyarországon is sikerül megfékezni az illegális fájlcserélést a tényleges lépések megtétele azonban már a jogalkotó feladata lesz.

Felhasznált irodalom

Jogszabályok

1978. évi IV. törvény A Büntető törvénykönyvről, 12., 19., 20., 21., 300/C., 300/E., 300/F., 316., 329/A., 329/B., 333. §§

Az R (89) 9. számú ajánlása A számítógépekkel elkövetett bűncselekményekről

A Tanács 91/250/EGK irányelve A számítógépi programok jogi védelméről

1999. évi LXIX. törvény A szabálysértésekről, 157. §

1999. évi LXXVI. törvény A szerzői jogról, 1., 4., 16., 17., 18. §§

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól

2001. évi CXXI. törvény A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról, 58., 74. §§

2001. évi CVIII. törvény Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről, 7., 13., 13/A. §§

Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról, 2. cikk, 3. cikk, 4. cikk, 5. cikk

2003. évi II. törvény A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról, 26., 28. §§

2005. évi XC. törvény Az elektronikus információszabadságról

203/2006. (X. 5.) Kormányrendelet A nemzeti filmvagyonba tartozó filmalkotások terjesztésének részletes szabályairól.

Budapesti Egyezmény a Cyberbűnözésről (Declaration of Budapest – Convention on Cybercrime 2001)

A német büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch)

Nagy-Britannia Büntető törvénykönyve (Penal Code)

Bíróági határozatok, eseti döntések

BH1996. 137.

BH1999. 57.

BH2000. 288.

EBH. 2000.188

EBH. 2002. 616.

BH2005. 307.

EBH. 2006. 1994.

BH2009. 40.

BH2009. 232.

Szakirodalom

Az informatikai jog nagy kézikönyve, Complex Kiadó, Budapest, 2008. ISBN: 978-9-6322-4963-6

Az informatikai bűncselekmények kriminológiai aspektusai. *Emlékkönyv Dr. Ferencz Zoltán egyetemi adjunktus halálának 20. évfordulójára*. Dr. NAGY Zoltán (Szerk.: Dr. Korinek László – Dr. Kőhalmi László – Dr. Herke Csongor). PTE ÁJK. Pécs, 2004.

Computer Crime, ed. by Indira Carr, Aldershot Ashgate, 2009.

Hacker, Cracker & Computerviren, Ernst, Stefan, Schmidt, Köln, 2009.

Internetrecht, Härting, Niko, O. Schmidt, Köln, 2010,

Software- und Computerrecht, Dreier, Thomas; Vogel, Rupert, Verlag Recht und Wirtschaft, Frankfurt a. M., 2008.

Recht des Internet, Köhler, Markus; Arndt, Hans-Wolfgang; Fetzer, Thomas, Müller, Heidelberg, 2008.

Praxishandbuch Internetstrafrecht, Gercke, Marco; Brunst, Phillip W., Kohlhammer, Stuttgart, 2009.

Informationsrecht und Rechtsinformatik, Hilgendorf, Eric, Logos, Berlin, 2004. ISBN:

Internetrecht und Strafrecht, Schwarzenegger, Christian; Bommer, Felix, Stämpfli, Bern, 2005.

Publikációk

BÉKÉS Gergely: Internetszolgáltatók a fájlcsere ellen, in: *Infokommunikáció és Jog*, 2009. 34. szám, 194-200. o.

BLUTMAN László – KARSAI Krisztina – KATONA Tibor: Miért nem lehet a vezetékek nélküli internet a lopás elkövetési tárgya? in: *Ügyészek Lapja*, 2008/3. 5-16. o.

KÖKÉNYESI Attila: Az internet útján elkövetett bűncselekmények vonatkozásában végzett házkutatás in: *Ügyészek Lapja*, 2008. novemberi különszám 34-42. o.

MAGYAR Csaba: Fájlcsere és szabad felhasználás, in: *Infokommunikációs és Jog*, 2008. 25. szám, 131-138. o.

MEZEI Péter: A sárkány levágott feje, in: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2009. június, 3. szám, 15-25. o.

NAGY Zoltán: A szerzői jogi jogsértések számítógépes környezetben, különös tekintettel a fájlcsereire. In: *Belügyi Szemle*, 42. évfolyam, 2004. 11-12. szám 169-185. o.

NAGY Zoltán: The computer-related crime and the legislation. In: *Közjogi intézmények a XXI. Században – konferenciakötet* (Szerk.: HERKE Csongor), Pécs, PTE ÁJK, 2004. 111-118. o.

NAGY Zoltán: A számítástechnikai rendszer és adatok elleni új bűncselekmények. In: *Belügyi szemle* (1995-2006), 2002. (50. évf.) 11-12. sz 27-40. o.

NAGY Zoltán: A számítógépes környezetben elkövetett bűncselekmények kodifikációjáról de lege lata - de lege ferenda. In: *Belügyi szemle* (1995-2006), 1999. (47. évf.) 11. sz. 16-27. o.

NAGY Zoltán András: A szerzői jog számítógépes környezetben (új szemlélet a nemzetközi jogban, régi válaszok a hazai jogban). In: *Magyar jog*, 2007. (54. évf.) 8. sz. 469-475. o.

OTT István: A szerzői jog büntetőjogi védelmének egyes kérdései. In: *Rendészeti szemle*, 2009. (57. évf.) 12. sz. 105-117. o.

OTT István: Szakértői bizonyítás a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése miatt indult büntetőeljárásokban. In: *Ügyészek lapja*, 2009. (16. évf.) Különszám 39-43. o.

OTT István: A büntetőjogi felelősség önálló elbírálása és a bizonyítási teher kérdésköre a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének egyes eseteiben.

In: *Ügyészek lapja*, 2008. (15. évf.) 6. sz. 11-17. o.

PAPP Tibor: A fájlmegosztás büntetendősége a német jogban, in: *Jogi Tanulmányok*, 2009.

TARR Péter: Az információ értéke az információs társadalomban, in: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2009. október, 43-49. o.

TATTAY Levente: Az információs társadalom és az Európai Unió INFOSOC irányelve, in: *Magyar jog*, 2004. 8. szám 24-30. o.

SZABÓ Imre: A fájlcsere-lő honlapot üzemeltető közvetítő szolgáltatók felelőssége, In: *Ügyészek Lapja*, 2010/1., 5-14. o.

SZABÓ Imre: „The Pirate Bay” case in a mirror of Hungarian criminal law, In: *Ügyészek Lapja*, 2010/2., 83-96. o.

SZABÓ Imre: A „The Pirate Bay” ügy elsőfokú ítélete a magyar büntetőjog tükrében, In: *Infokommunikáció és jog*, 2010/39., 141-146. o.

SZILÁGYI Emese: Az INFOSOC irányelv magyar jogharmonizációs kérdései a német példa tükrében, in: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2003. Február, 12-19. o.

VIDA József: A szerzői jog büntetőjogi védelmének néhány gyakorlati kérdése, különös tekintettel a zeneművekre. In: *Ügyészek lapja*, 2005. (12. évf.) 5. sz. 13-28. o.

Internetes jogforrások

A jogellenes forrásból történő magáncélú másolás – A Szerzői Jogi Szakértő Testület 17/06/1 számú szakértői véleménye, <http://www.asva.hu/jogszabaly-72.html>

Az Amerikai Szabadalmi Hivatal szerint a fájlcsere-lő oldalak veszélyeztetik a nemzetbiztonságot, <http://www.jogiforum.hu/hirek/15691#axzz13je59jtl>

Interjú Dr. Nagy Zoltánnal A Cybercrime Egyezményről, Jogi Fórum (<http://www.jogiforum.hu/interju/23#axzz15q0OXzYt>)

AG Magdeburg zu Filesharing: 3275 Euro Schadenersatz bei einem Film, <http://www.ferner.ac/?p=2250>

Visszaeső kalózkodnak felfüggesztett internetkapcsolat – Egyelőre hatástalan a francia kalózkodás elleni Hadopi-törvény, <http://www.jogiforum.hu/hirek/22706#axzz13lhemGGoa>

Visszaeső kalózkodnak felfüggesztett internetkapcsolat – Elfogadta a francia szenátus a módosított Hadopi-törvényt, <http://www.jogiforum.hu/hirek/21141#axzz13lUN5hZ1>
Loi favorisant la diffusion et la protection de la création sur Internet, Loi no. 2009-699 (Forrás: Sénat France, <http://www.senat.fr/dossier-legislatif/pjl07-405.html>)

A fájlcsere növeli a kiadók bevételeit, Dajkó Pál, IT Café (http://itcafe.hu/hir/fajlcsere_kiadok.html)

Illegal Downloading = Fewer Musicians, RIAA

(http://www.riaa.com/blog.php?content_selector=riaa-news-

[blog&blog_selector=Illegal%20Downloading_Fewer%20Musicians&news_month_filter=7&news_year_filter=2010\)](#)

A zeneipar 2002-es és 2007-es gazdasági mutatói, U. S. Census Bureau – American Fact Finder

(http://factfinder2.census.gov/faces/tableservices/jsf/pages/productview.xhtml?pid=ECN_2002_US_71SLLS1&prodType=table és

http://factfinder2.census.gov/faces/tableservices/jsf/pages/productview.xhtml?pid=ECN_2007_US_71SLLS1&prodType=table)

A filmipar 2002-es és 2007-es gazdasági mutatói, U. S. Census Bureau

(http://factfinder2.census.gov/faces/tableservices/jsf/pages/productview.xhtml?pid=ECN_2002_US_51SLLS1&prodType=table és

http://factfinder2.census.gov/faces/tableservices/jsf/pages/productview.xhtml?pid=ECN_2007_US_51SLLS1&prodType=table)

A fájlcsereélők történelme (http://techline.hu/it/2007/9/24/20070923_p2phistory)

A magyar zeneipar 2004-es és 2011-es bevételei

http://www.mahasz.hu/data/piaci_adatok/eves_piaci_statiztika_2004.xls ;

http://www.mahasz.hu/data/piaci_adatok/eves_piaci_statiztika_2011.xls

A magyar filmipar 2004-es és 2011-es bevételei (1456. sz. statisztikai jelentések mindkét évből) <http://www.nemzetifilmiroda.hu/#>

Statisztikai adatok: www.cisco.com ; www.bsa.com ; www.bunmegelozes.hu